

«نشریه علمی-پژوهشی آموزش و ارزشیابی»

سال هشتم - شماره ۳۰ - تابستان ۱۳۹۴

ص. ص. ۸۷-۹۸

بررسی ارتباط بین سرمایه اجتماعی درون گروهی و شادی در بین شهروندان شهر تهران در سال ۱۳۹۰

میرطاهر موسوی^۱

حسن رفیعی^۲

داود قاسم‌زاده^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۳/۱۱/۰۶

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۳۹۴/۰۵/۱۳

چکیده:

پژوهش حاضر به بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی درون گروهی و شادی در بین شهروندان تهران می‌پردازد. پیشرفت‌های سریع فن‌آوری و اطلاع‌رسانی، خلأیی را برای انسان معاصر به وجود آورده است. موج فزاینده افسردگی و بسیاری از مشکلات روانی - اجتماعی نشان از پایین بودن زمینه‌های شادی در بین مردم دارد. با مرور متون تحقیق چنین برداشت می‌شود که سرمایه اجتماعی درون گروهی بر شادی مردم نقش تعیین کننده‌ای دارد. روش تحقیق از نوع همبستگی و جامعه آماری تحقیق شهروندان ساکن در شهر تهران می‌باشد. حجم نمونه طبق فرمول کوکران ۴۱۲ نفر برآورد و به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شده است. از ابزار پرسشنامه سرمایه اجتماعی درون گروهی و پرسشنامه شادی آکسفورد برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده است یافته‌ها حاکی از آن است که همبستگی بالایی بین سرمایه اجتماعی درون گروهی (۰/۴۹) و شادی وجود دارد. در این پژوهش فرضیه‌های مربوط به درآمد، تحصیلات، منطقه محل سکونت، وضعیت اشتغال با شادی رابطه مستقیم و مثبت دارد.

واژگان کلیدی: سرمایه اجتماعی، سرمایه اجتماعی درون گروهی، شادی، ویژگی‌های جمعیت شناخت

۱. دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات مدیریت رفاه اجتماعی، تهران، ایران

۲. دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات مدیریت رفاه اجتماعی، تهران، ایران

۳. دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، کارشناس ارشد علوم اجتماعی (رفاه اجتماعی)، تهران، ایران

مقدمه:

سرمایه اجتماعی شبکه‌ای از روابط و پیوندهای مبتنی بر اعتماد اجتماعی بین فردی و بین گروهی و تعاملات افراد با گروهها، سازمانها و نهادهای اجتماعی است که قرین همبستگی و انسجام اجتماعی می باشد، که حمایت های لازم را برای افراد و گروه ها فراهم می‌سازد. با این وجود، سرمایه اجتماعی تنها مجموعه ای از نهادها نیست که زیربنای جامعه را تشکیل بدهد، بلکه چسبی است که کل جامعه را با هم نگه می‌دارد (موسوی و همکاران، ۱۳۸۵). تقسیم بندی‌های مختلفی روی سرمایه اجتماعی انجام شده است که یکی از آنها تقسیم بندی به سرمایه اجتماعی درون گروهی و برون گروهی می باشد. سرمایه اجتماعی درون گروهی از پیوندهای قوی بین خانواده، همسایه، هم قوم و هم مذهب به وجود می‌آید. ولی سرمایه اجتماعی برون گروهی از پیوند با افراد و گروههای غیر همسان به وجود می‌آید (Chau, 2002). در پژوهش حاضر رابطه بین سرمایه اجتماعی درون گروهی با شادی که یکی از خلیقات اساسی در زندگی فرد است و نقش مهمی در چارچوب حیات روانی - اجتماعی انسان بازی می کند، مطرح نظر می‌باشد. ایجاد ارتباط نزدیک و صمیمی با اطرافیان و احساس تعلق و همدلی با آنها و همچنین جلب حمایت و اعتماد دیگری موجبات بهزیستی و شادی فرد را فراهم می‌سازد.

در هر جامعه‌ای علاوه بر سرمایه های اقتصادی، فیزیکی، سیاسی و فرهنگی، انواع سرمایه اجتماعی هم وجود دارند که رابطه تنگاتنگی با هم دارند. سرمایه اجتماعی در جوامع سنتی بیشتر جنبه درون گروهی توأم با اعتماد خاص و محدود می باشد ولی در جوامع مدرن بیشتر جنبه برون گروهی توأم با اعتماد عام می‌باشد (موسوی، ۱۳۸۵). سرمایه اجتماعی به فرد کمک ملموسی می‌کند و احساس تعلق در وی به وجود می‌آورد، وقتی که فرد خود را در حلقه حمایت و همدلی دیگران می‌بیند احساس شادکامی و رضایت از زندگی و یا به گفته لیوبومیرسکی «احساس معناداری و ارزشمندی» می‌کند (میر شاه جعفری، ۱۳۸۱). احساس شادی و به طور کلی ظهور و بروز آن در کنار سایر حوائج یکی از نیازهای ضروری برای دوام و استحکام و همچنین کارآمدی هر جامعه ای است. از سوی دیگر با گسترش شهرها و جمعیت آن همواره شاهد حساسی شدن و عددی شدن جوامع و شهرها و در نهایت تقلیل عواطف و شادی ها به عنوان یک آسیب می‌باشیم و بررسی ها نشان می‌دهند که رابطه مستقیم و معناداری بین اندازه شهرها از یک سو و احساس شادی از سوی دیگر وجود دارد. پیشرفت های سریع فن آوی و اطلاع رسانی، علیرغم مزایای فراوان، خلایی را برای انسان معاصر به وجود آورده است، پایین آمدن سن خودکشی، و بسیاری از مشکلات دیگر نشان از این دارد که گویی شادی از جوامع بشری رخت بر بسته است. با توجه به اینکه کشور ایران با جوانی جمعیت مواجه می باشد و قشر جوان نیاز بیشتری به شادی و ابراز آن دارند و از طرف دیگر با توجه به رتبه پایین ایران در رتبه بندی جهانی شادی (۹۶ در بین ۱۸۷ کشور) (تنهایی، ۱۳۸۷) لذا بررسی و مطالعه در رابطه با شادی را ضروری می نماید. شاد بودن آرزوی قلبی بسیاری از

افراد بشر است یکی از موضوعاتی که به تازگی مورد توجه روان شناسان قرار گرفته است «دانش شاد بودن است» روان شناسان امروزه به سلامت روانی و شادمانی اهمیت فراوان می دهند. سلیگمن (۲۰۰۳) ۱ پیش بینی کرده که تا سال ۲۰۱۵ از هر دو نفر انسان ساکن کره زمین یک نفر دچار افسردگی باشد به همین دلیل امروز مطالعات مربوط به شادمانی و عوامل مرتبط با آن از جمله مهمترین اولویت های روان شناسی قرار گرفته است شادی عامل بسیار مهمی در زندگی است که از آن طریق، فرد همیشه دارای یک حس خوب درباره ی زندگی خود و دیگران است و فرد احساس نومییدی را از خود دور می کند و ضعف های خود را می پذیرد (آرگایل، ۱۹۹۷).

پژوهش حاضر در کلان شهر تهران به دلیل اینکه شهری است که از پهنه های متفاوت سنتی و مدرن برخوردار می باشد لذا با ترکیب ناموزونی از سرمایه اجتماعی سنتی و مدرن با توجه به تنوع قومی و مهاجر پذیر بودن رو به رو می باشد بدین معنی که سرمایه اجتماعی سنتی در مواردی جان سختی کرده و فرایند تبدیل به مدرن را طی نکرده است و یا سرمایه اجتماعی مدرن (برون گروهی) در مواردی بدون لحاظ کردن سازوکارهای مفید سنتی به طور مستقل و بی ارتباط با آن شکل گرفته است. لذا در پژوهش حاضر رابطه بین سرمایه اجتماعی درون گروهی و شادی مطرح شده است.

چارچوب نظری

پیروردیو، در دهه ۱۹۷۰ تا ۱۹۸۰ مفهوم سرمایه اجتماعی را توسعه داد، اما این کار او نسبت به قسمت های دیگر نظریه اجتماعی اش کمتر مورد توجه قرار گرفته است. یکی از سنگ بناهای نظری جامعه شناسی بوردیو در نظر گرفتن جامعه به مثابه تکتی از حوزه های اجتماعی است. شکل های سرمایه (اقتصادی، فرهنگی، و اجتماعی) عواملی اساسی اند که تعریف کننده موقعیت ها و امکانات کنش گران گوناگون در هر حوزه ای به شمار می روند (Siisaiainen, 2000). از نظر او سرمایه در سه شکل بنیادی امکان بروز می یابد، به شکل سرمایه اقتصادی که قابلیت تبدیل شدن به پول را دارد و ممکن است در شکل حقوق مالکیت نهادینه شود؛ دوم به شکل سرمایه فرهنگی که در شرایط معین، قابلیت تبدیل شدن به سرمایه اقتصادی را دارد و ممکن است به شکل کیفیت های آموزشی نهادینه شود؛ و سوم به شکل سرمایه اجتماعی که از الزامات اجتماعی (ارتباطات) ساخته شده است و در شرایط معین، قابلیت تبدیل شدن به سرمایه اقتصادی را دارد و ممکن است به صورت عنوان اشرافی یا اصالت خانوادگی نهادینه شود (Wall, 1998). از نظر بوردیو سرمایه اجتماعی دو مولفه دارد اول، منبعی است که ارتباط با آن از طریق عضویت در گروه و شبکه های اجتماعی امکان پذیر می شود و دوم، حجم سرمایه اجتماعی

ای که به تملک یک کارگزار انسانی در می‌آید، براندازه‌ی شبکه‌های ارتباطی مبتنی است که او می‌تواند بسیج کند (Siisiainen, ۲۰۰۰).

بورديو اعتقاد دارد که این کیفیت به وسیله کلیت ارتباطات بین کنش‌گران حاصل می‌شود، نه آنکه فی نفسه یک کیفیت معمول گروه باشد. عضویت در گروه‌ها و درگیر بودن در شبکه‌های اجتماعی، که در گروه‌ها حاصل می‌شود، و روابط اجتماعی حاصل از عضو بودن می‌تواند در تلاش برای بهبود موقعیت اجتماعی کنش‌گران در حوزه‌های گوناگون و متفاوت به کار برده شود. انجمن‌های داوطلبانه، اتحادیه‌های تجاری، احزاب سیاسی و انجمن‌های سری همگی نمونه‌هایی جدید از تجسم سرمایه اجتماعی به شمار می‌روند. از نظر بورديو، وجود تفاوت‌ها در کنترل سرمایه اجتماعی توضیح دهنده این موضوع است که همانند سرمایه اقتصادی و فرهنگی، از سوئی، منافع متفاوتی را برای افراد فراهم می‌آورد و، از دیگرسو، در قدرت نفوذ کنش‌گران مختلف تفاوت‌هایی ایجاد می‌کند. عضویت در گروه‌ها باعث ایجاد سرمایه اجتماعی می‌شود که دارای اثرات تکثری بر شکل‌های دیگر سرمایه خواهد بود (تاجبخش، ۱۳۸۴).

به اعتقاد بورديو، سرمایه اجتماعی به عنوان شبکه‌ای از روابط، یک ودیعه طبیعی یا یک ودیعه اجتماعی نیست بلکه چیزی است که در طول زمان برای کسب آن تلاش کرد. به تعبیر بورديو، سرمایه اجتماعی محصول نوعی سرمایه گذاری فردی یا جمعی، آگاهانه یا ناآگاهانه است که بدنبال تثبیت یا بازتولید روابط اجتماعی است که مستقیماً در کوتاه مدت یا بلندمدت قابل استفاده هستند (بورديو، ۱۹۸۶).

پس سرمایه اجتماعی نوعی ابزار دسترسی به منابع اقتصادی و فرهنگی، از طریق ارتباطات اجتماعی می‌باشد. تاکید بورديو بر مشارکت فرد در شبکه‌های اجتماعی است که این مشارکت سبب دسترسی او بر منابع و امکانات گروه می‌شود. پس تئوری بورديو به فهم این نکته کمک می‌کند که چگونه فرد می‌تواند با استفاده از سرمایه اجتماعی، موقعیت اقتصادی خود را در جامعه بهبود بخشد. به نظر می‌رسد که در دیدگاه بورديو، سرمایه اجتماعی و فرهنگی، ابزاری هستند برای این که فرد سرمایه اقتصادی خود را افزایش دهد. پس در دیدگاه بورديو، سرمایه اجتماعی نوعی محصول اجتماعی است که ناشی از تعامل اجتماعی می‌باشد.

اشاره بورديو به پیوندهای خانوادگی، در شبکه‌ی روابط برون گروهی و ارتباط سطوح متفاوت قدرت به ما کمک می‌کند تا با الهام از دیدگاه ولکاک و نارایان^۱، سرمایه اجتماعی را در سه بعد سرمایه اجتماعی درون گروهی و برون گروهی و ارتباطی در نظر بگیریم. تفاهم و پشتیبانی متقابل که بده بستان‌های خاص درون گروهی را تقویت می‌کند، محصول سرمایه اجتماعی درون گروهی است که از متن پیوند-های خانوادگی، همسایگی و دوستی بر می‌خیزد. تقویت اتصال به منابع خارجی و تسهیل انتشار اطلاعات، دو کارکرد اصلی سرمایه اجتماعی برون گروهی است که از طریق شبکه‌های اجتماعی و

1. Woolcock & Narayan

عضویت در انجمن‌ها و گروه‌های غیرمحلی حاصل می‌شود. در نهایت، دسترسی افراد و گروه‌ها به بخش‌های مختلف دولتی، غیردولتی و بازرگانی به میزان سرمایه ارتباطی آن‌ها بستگی دارد که به رابطه میان افراد و ساختار قدرت رسمی اشاره دارد (موحد، ۱۳۸۷).

آنتونی گیدنز

آنتونی گیدنز سرمایه اجتماعی را به معنای شبکه روابط، تعهد و اعتماد اجتماعی را در جوامع سنتی محدود و درون گروهی و در جوامع مدرن وسیع و تعمیم یافته می‌داند. اعتماد عام به اصحاب تخصص یکی از مولفه‌های سرمایه اجتماعی جدید و نوظهور در جوامع مدرن است که پایه‌ی اصلی حیات اجتماعی است. گیدنز مدرنیته متاخر را با فرآیندهای جهانی شدن، بازاندیشی و از جاکندگی و تهی شدن ظروف زمان و مکان در قالب مفهوم فضازمین ساز کنش‌های از راه دور، تعاملات گسترده، و اعتماد انتزاعی و تعمیم یافته می‌داند. این امر مفهوم سرمایه اجتماعی را از سطوح محلی و ملی به سطح جهانی گسترش می‌دهد. او سرمایه اجتماعی جدید را با قدیم متفاوت می‌داند. در جامعه سنتی، زندگی مبتنی بر ایمان و قطعیت است و هیچ چیزی جز عامل خارجی آن را مختل نمی‌کند. ولی انسان مدرن زندگی‌اش بر احتمالات و عدم قطعیت است و لذا اعتماد او توأم با نوعی اضطراب و دلهره‌ی درونی است که ذاتی زندگی مدرن است. گیدنز در یکی از آثارش با عنوان «دگرذیسی صمیمیت» از نوعی سرمایه اجتماعی جدید با عنوان «رابطه ناب» یا رابطه به خاطر رابطه یاد می‌کند که در آن افراد، عاری از هر نوع وابستگی اقتصادی، سیاسی، ایدئولوژیک و غیره، صرفاً به خاطر مودت، دوستی، عشق متقابل و با هم بودن به تشکیل خانواده‌ای اقدام می‌کنند که در آن همفکری، همدلی، همکاری و اعتماد، احترام، و بهره‌مندی و احساس لذت متقابل جای هرگونه نابرابری اجتماعی و تبعیض جنسیتی را می‌گیرد (موسوی، ۱۳۸۶ به نقل از گیدنز ۱۹۹۲).

نان لین

لین با طرح "نظریه منابع اجتماعی" (۱۹۸۲) مشخصاً این مساله را مطرح کرده است که دست‌یابی به منابع اجتماعی و استفاده از آن‌ها (منابع نهفته در شبکه‌های اجتماعی) می‌تواند به موقعیت‌های اجتماعی-اقتصادی بهتر منجر شود. بر همین اساس لین در سال‌های اخیر مفهوم سرمایه اجتماعی را برای طرح نظرات پیشین خود برگزیده و آن را به مثابه منابع نهفته در ساختار اجتماعی تعریف می‌کند که با کنش‌های هدفمند قابل دسترسی یا گردآوری است. به این ترتیب، از نظر لین، سرمایه اجتماعی از سه جزء تشکیل شده است: منابع نهفته در ساختار اجتماعی، قابلیت دسترسی افراد به این گونه منابع اجتماعی و استفاده یا گردآوری این گونه منابع اجتماعی در کنش‌های هدفمند (توسلی، ۱۳۸۴).

نظریه کنترل

در رابطه با شادی می‌توان به نظریه کنترل که به وسیله راتر معرفی شده است اشاره ای داشت که بر این اعتقاد است افراد دارای انتظارات تعمیم یافته اند (Argyle, 1997). گروهی از آنها اعتقاد دارند حوادث تحت کنترل آنهاست و گروهی دیگر اعتقاد دارند حوادث دست افراد دیگر و شانس است و در نهایت کنترل درونی را به طور پیوسته پیش بینی کننده شادی در نظر می‌گیرد (Rotter, 1966).

نظریه شادی و خوشبختی

در نظریه شادی و خوشبختی، سیلگمن سه منبع برای نشاط بیان می‌کند که ۱- لذایذ زندگی ۲- دل‌بستگی های زندگی ۳- کارهای مفید و هدفمند، خوشبختی واقعی زمانی حاصل می‌شود که فرد به این سه منبع شادی دست یافته باشند (Seligman, 2003). نظریه امید که توسط شو ۱ ارائه شده است یکی از زمینه های اصلی و مهم در بوجود آوردن شادی را، وجود امید نسبت به خود، زندگی و آینده می‌داند (Campbell, 1981). و نظریه خوش بینی که توسط پللی آنا معرفی شد افرادی که به جنبه مثبت قضایا نگاه می‌کنند، امور خوب را به یاد می‌آورند، شادی بیشتری را تجربه می‌کنند (Matline, 1979).

پیشینه تجربی

آرگیل و فارنهام (۱۹۸۳) منابع رضایت را در ارتباطات متعدد مورد مطالعه قرار دادند و سه عامل واضح را پیدا کردند. کمک مالی، حمایت هیجانی و همکاری که در این مورد، همسران، بزرگترین منبع رضایت را دو عامل اول گزارش کرده‌اند. اما در مورد دوستان، همکاری بالاترین منبع رضایت بوده است. ارتباطات کاری و همسایگی به عنوان یک منبع بسیار ضعیف یاد شده است. این سه عامل به عنوان تبیینی برای اینکه چرا ارتباطات منابع رضایت هستند، چرا آنها را خوشحال می‌سازند، پیشنهاد می‌کند (Argyle & Furnham: 1983).

کریستین بجنسکو (۲۰۰۸) تحقیقی در رابطه با «سرمایه اجتماعی و شادی در ایالات متحده» انجام داد که در این مقاله وی به ارتباط بین سرمایه اجتماعی و میانگین شادی در ایالات متحده پرداخته است که سرمایه اجتماعی را با ابعاد اعتماد اجتماعی، همدلی و معاشرت پذیری مورد سنجش قرار داده است. داده‌ها به صورت پانل از نه سرشماری ایالات متحده در طول ۱۹۸۳ تا ۱۹۹۸ و از ۱۴۸ ایالت بدست آمده است که نتایج حاکی از آن است که اعتماد اجتماعی بطور مثبت و قوی با شادی مرتبط است. اگرچه تاثیرات

1. Show
2. Christian bjornskov

بالقوه معاشرت پذیری و همدلی در سطوح جامعه رابطه معنی داری را در برآوردهای منطقه‌ای بدست داده است. یافته‌ها اهمیت زیادی را به اعتماد اجتماعی در ارتباط با شادی می‌دهد (Bjornskov, 2008). داینر و همکاران (۱۹۹۹) در پژوهشی در رابطه با جنسیت و شادمانی به این نتیجه رسیدند که میزان شادمانی زنان و مردان برابر است، اما هنگامی که افسردگی را در نظر می‌گیریم، موضوع تا حدودی پیچیده می‌شود. به این صورت که با وجود شادی یکسان زنان و مردان، افسردگی در زنان بیشتر از مردان است. توضیح این امر توسط داینر و همکاران این است که زنان نسبت به مردان هم عاطفه منفی بیشتری و هم عاطفه مثبت بیشتری را تجربه می‌کنند و برآیند این دو عاطفه، شادی زنان و مردان را یکسان می‌سازد (Diener, 1999).

استروب و استروب (۱۹۸۷) نشان دادند که ۴۲٪ از افراد بیوه در پرسشنامه افسردگی بک نمره ای در حد خفیف تا شدید داشتند، این میزان در افراد متأهل ۱۰٪ بود. نتایج مشابهی در مطالعات سایر فرهنگ‌ها بدست آمده است، اگرچه تفاوت‌های فرهنگی در شادی افراد مطلقه و متأهلین مشاهده می‌شود. (Strobe, 1987).

فرضیات تحقیق

- بین سرمایه اجتماعی درون گروهی و شادی رابطه وجود دارد.
- بین وضعیت تأهل و شادی رابطه وجود دارد.
- بین تحصیلات و شادی رابطه وجود دارد.
- بین درآمد و شادی رابطه وجود دارد.
- بین وضعیت اشتغال و شادی رابطه وجود دارد.

ابزار و روش

این پژوهش از نوع روش تحقیق توصیفی و از نوع همبستگی می‌باشد که یک روش معمول در تحقیقات اجتماعی می‌باشد و روشی است برای گردآوری داده‌ها که در آن از گروه معینی از افراد خواسته می‌شود به تعدادی پرسش مشخص پاسخ دهند. این پاسخ‌ها مجموعه اطلاعات تحقیق را تشکیل می‌دهد (بیکر، ۱۳۷۷).

جامعه آماری و حجم نمونه

جامعه آماری اولیه این تحقیق شهروندان بالای ۱۸ سال تهران می‌باشد که با توجه به وسعت جامعه آماری و دغدغه تحقیق مبنی بر معرف بودن نمونه آماری با توجه به تحقیقات قبلی همچون تحقیق

فیروزآبادی و همکاران که تهران را به سه پهنه بالا، متوسط و پایین تقسیم بندی کرده‌اند، در پژوهش حاضر به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای از هر پهنه یک منطقه به صورت تصادفی ساده انتخاب شد که با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه ۴۱۲ نفر بدست آمد، و سپس سهم هر منطقه با نمونه‌گیری متناسب با حجم مشخص گردید و سپس بعد از انتخاب بلوک‌ها از طریق پرسشنامه به جمع‌آوری داده‌ها پرداخته شد.

بدین ترتیب جامعه آماری ما در این تحقیق جمعیت ۳ منطقه (۴، ۱۱، ۱۶) از مناطق ۲۲ گانه‌ی شهرداری تهران می‌باشد که مجموع جمعیت این مناطق ۱۵۰۸۶۹۹ نفر می‌باشد.

$$n = \frac{1508699 \times 3/8416 \times 0.172}{1508699 \times 0.0016 + 3/8416 \times 0.172} = 412$$

$$n = \frac{996880.70}{2414.57} = 412$$

ابزار اندازه‌گیری

در پژوهش حاضر از پرسشنامه سرمایه اجتماعی درون گروهی طرح ملی سرمایه اجتماعی در ایران که توسط موسوی و همکارانش اجرا شده و پرسشنامه شادی آکسفورد که در مطالعات گوناگونی در ایران هنجاریابی شده، استفاده شده است. ضریب آلفای کرونباخ برای سرمایه اجتماعی درون گروهی ۰/۹۳۷ و برای شادی ۰/۷۹۸ بدست آمد که قابل قبول بودن پایایی متغیرها را نشان می‌دهد.

یافته‌ها

یکی از متغیرهای جمعیت شناختی در پژوهش حاضر، جنسیت می‌باشد که از ۴۱۵ نفر نمونه آماری (۴۴.۳) درصد را زنان و (۵۵.۶) درصد را مردان تشکیل می‌دهند. در رابطه با متغیر تحصیلات که در سطح رتبه‌ای اندازه‌گیری شده است مدرک کارشناسی بیشترین سهم و مدرک دکتری کمترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند. در رابطه با وضعیت تأهل (۳۷.۵) درصد را مجردین و (۶۲.۴) درصد را متأهلین تشکیل می‌دهند. در رابطه با سن پاسخگویان بیشترین سهم را بازه سنی ۱۸ تا ۳۰ سال تشکیل می‌دهند.

جدول (۱): ضریب همبستگی بین متغیرهای سرمایه درون گروهی با شادی

فرضیه	ضریب همبستگی	سطح معنی داری	تعداد مشاهدات
سرمایه اجتماعی درون گروهی و شادی	۰/۴۹	۰/۰۳	۳۷۸
درآمد و شادی	۰/۲۰	۰/۰۲	۳۷۸

در جدول (۱) نتایج مربوط به فرضیه ارتباط بین سرمایه اجتماعی درون گروهی و شادی و همچنین متغیر سن و شادی آمده است که با توجه به ضریب همبستگی و سطح معنی داری کمتر از (۰.۰۵) رابطه بین سرمایه اجتماعی درون گروهی با شادی رابطه مستقیم و معنی دار می‌باشد بدین معنی که با افزایش و کاهش سرمایه اجتماعی درون گروهی، شادی هم افزایش و کاهش می‌یابد. در رابطه با فرضیه رابطه بین درآمد و شادی نیز متغیر پیش بین و پاسخ هر دو در سطح فاصله ای اندازه گیری شده اند و لذا می‌توان از ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی ارتباط بین این دو متغیر استفاده کنیم. با توجه به این که سطح معنی داری کمتر از (۰.۰۵) می‌باشد لذا نتیجه می‌گیریم که متغیر درآمد با شادی ارتباط دارد. جدول شماره (۲): نتیجه آزمون T رابطه بین شادی با وضعیت تأهل

شادی		آزمون زوج برای برابری واریانس		آزمون t برای برابری میانگین‌ها	
مقدار F		سطح معنی داری		درجه آزادی	
واریانس‌های برابر	۱۶/۱۶	۰/۰۰۰	۱/۳۶	۳۶۷	۰/۰۱۳
واریانس‌های نابرابر			-۱/۲۵	۲۳۳/۲۵	۰/۰۱۳

در رابطه با فرضیه وضعیت تأهل و شادی هم از آزمون T استفاده می‌کنیم. لذا با دقت در جدول (۲) در می‌یابیم که با توجه به معناداری کمتر از (۰.۰۵) این فرضیه مورد تایید قرار می‌گیرد و نتیجه می‌گیریم که شادی بین مجردین و متأهلین تفاوت معنی داری دارد.

جدول (۳): ضرایب فرضیه سطح تحصیلات و شادی

متغیرها	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	معنی داری
سطح تحصیلات و شادی	۴۳۹/۸	۵	۸۷/۹۶	۰/۸۳	۰/۰۱۲
	۳۹۰۴۲/۴	۳۷۲	۱۰۳/۹۵		
	۳۹۴۸۲/۱۲	۳۷۷			
وضعیت اشتغال و شادی	۱۱۷۷/۴۰	۳	۳۹۳/۱۲	۳/۸۳	۰/۰۱۰
	۳۸۱۳۰/۶۵	۳۷۳	۹۸/۲۱		
	۳۹۳۰۸/۰۶	۳۷۶			

تحلیل رگرسیون چندمتغیری بین متغیرهای مستقل و وابسته

جدول ۴: جدول تحلیل رگرسیون

مدل	مجموع مربعات ^۱	درجه آزادی	میانگین مربعات ^۲	آماره F	معناداری
رگرسیون ^۳	۲۰۳۱.۴۴	۵	۴۰۶/۲۸	۴/۸۱	۰.۰۰۰
باقی مانده ^۴	۱۶۶۱۵/۰۲	۱۹۷	۸۴/۳۴		
کل	۱۸۶۴۶/۴۶	۲۰۲			

جدول شماره ۵: ضرایب رگرسیونی متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته

متغیرهای مستقل	ضریب رگرسیون استاندارد نشده ^۱	ضریب رگرسیون استاندارد شده ^۱	آماره T	معناداری
	B	STD.ERROR		
عدد ثابت ^۱	۸۹.۶۱	۱۲.۷۷	۷.۰۱	۰.۰۰۰
سرمایه اجتماعی درون گروهی	-۰.۰۹۸	۰.۰۸۴	-۱.۱۷	۰.۰۲۴
تحصیلات	۰.۹۵	۰.۶۲	۱.۵۲	۰.۱۳
وضعیت تأهل	۰.۱۶	۱.۴۶	۰.۱۱	۰.۱۲
وضعیت اشتغال	۱.۹۱	۰.۶۶	۲.۹۰	۰.۰۰۴
درآمد	۱.۴۹	۰.۰۰۰	۲.۵۵	۰.۰۱۱

جدول مربوط به تحلیل واریانس با توجه به معناداری کمتر از (۰.۰۵) حاکی از این است که مدل مورد نظر قابل قبول بوده و مدل قابلیت تبیین واریانس متغیر وابسته را دارد. جدول (۵) نشان می دهد که متغیرهای سرمایه اجتماعی درون گروهی، تحصیلات، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال و درآمد در رابطه با پیش بینی متغیر وابسته معنی دار می باشند.

بحث و نتیجه گیری

بررسی یافته های پژوهشی بر اساس اطلاعات بدست آمده از نتایج آماری، بیانگر وجود رابطه مثبت و معنی دار بین سرمایه اجتماعی درون گروهی و شادی در بین شهروندان تهرانی می باشد. «بنظر می رسد میزان شادی با توجه به وضعیت تأهل متفاوت است» در ارتباط با این فرضیه با توجه به مقدار آماره T که ۲.۷۵ و سطح معناداری ۰.۰۲۳ می باشد ارتباط بین این دو متغیر مورد تایید قرار می گیرد نقطه ثقل این ارتباط حمایت هایی است که در زندگی زناشویی برای طرفین به وجود میاید، مهر و محبت ورزیدن منجر به لذت بیشتر و عزت نفس هم می شود. نتیجه این فرضیه با یافته های اینگل هارت و استروب که به این نتیجه رسیده بود که میزان افسردگی در بین افراد متأهل کمتر می باشد (strobe, 1987).

¹ Sum of squares

² Mean squares

³ Regression

⁴ Residual

«بین تحصیلات و شادی رابطه وجود دارد» در ارتباط بین تحصیلات و شادی با توجه به مقدار آماره F و سطح معنی داری ۰۰۳۸ این رابطه مورد تایید قرار می گیرد. یعنی با افزایش میزان تحصیلات، میزان شادی نیز در بین افراد زیاد می شود احتمالاً بدین علت باشد که با افزایش میزان تحصیلات عزت نفس فرد در درجه اول و امکان دسترسی به موقعیت بهتر چه از لحاظ اجتماعی و چه از لحاظ اقتصادی برای فرد فراهم می شود. فرضیه «بین وضعیت اشتغال و شادی رابطه وجود دارد» در ارتباط با این فرضیه با توجه به مقدار آماره F ۳۸۳۲ و سطح معناداری ۰۰۱۰ نتیجه می گیریم اشتغال با شادی ارتباط معناداری دارد. براینکه شغل برای فرد آرامش روحی و روانی را به وجود می آورد و همچنین اعتماد به نفسی از این راه فرد بدست می آورد، موجبات شادی را برای وی فراهم می سازد. از طرف دیگر بویژه در کشورهای جهان سوم که بیشتر با مساله بیکاری مواجه هستند شاغل بودن و از این راه درآمد کسب کردن موجبات رضایت خاطر فرد را فراهم می سازد و عزت نفسی برای فرد به وجود می آورد.

فرضیه «بین درآمد خانوار و شادی رابطه وجود دارد» ارتباط بین این دو متغیر با توجه به ضریب همبستگی ۰۰۳۹۲ و سطح معنی داری ۰۰۳۸ مورد تایید می باشد. از آنجا که درآمد دسترسی به منابع بیشتر را برای افراد فراهم می سازد میتواند موجب شادمانی برای وی هم باشد.

تنظیم برنامه های شادی آفرین در تهران بر مبنای تنوع فرهنگی و هنجاری تهران مثلا تولید انواع برنامه ها متناسب با سلیق فرهنگی و قومی تهران در قالبی همساز با سرمایه اجتماعی ایجاد فضای شاد و نشاط آور در ارتباطات بین مردم و بها دادن به فعالیت های خود انگیزانه در جهت پرورش خلاقیت مردم بخصوص جوانان

افزایش سطح دانش عمومی خانواده ها در رابطه با مهارت های زندگی از طریق مشاوره عمومی در فرهنگسراها و برگزاری کارگاه های مختلف در رابطه با برقراری ارتباطات موثر و سازنده که به رضایت و شادمانی افراد منجر می شوند.

محدود بودن سنجه اندازه گیری پژوهش حاضر به پرسشنامه و عدم استفاده از ابزار های دیگر از قبیل مصاحبه و ...

محدودیت پیشینه مطالعاتی در ارتباط با سرمایه اجتماعی و شادی در داخل کشور

منابع

- آرگایل، مایکل (۱۳۸۲)، *روانشناسی شادی*، ترجمه ف. بهرامی و همکاران، اصفهان، انتشارات جهاد دانشگاهی
بیکر، ترزا (۱۳۷۷)، *نحوه انجام تحقیقات اجتماعی*، ترجمه هوشنگ نایی، تهران، انتشارات روش
تنهایی، ابوالحسن و حسینی فر، مریم السادات (۱۳۸۷). مطالعه جامعه شناختی شادی در نظریه رفتار جمعی و جنبش اجتماعی هربرت بلومر؛ *فصلنامه تخصصی جامعه شناسی*، دانشگاه آزاد اسلامی آشتیان، سال ۴،

تاجبخش، کیان. (۱۳۸۴). سرمایه اجتماعی، اعتماد، دموکراسی و توسعه، ترجمه افشین خاکباز و پویان. تهران: انتشارات شیرازه

توسلی، غلامعباس و موسوی، مرضیه. (۱۳۸۶). مفهوم سرمایه در نظریات کلاسیک و جدید با تأکید بر نظریه‌های سرمایه اجتماعی، نامه علوم اجتماعی، شماره ۲۶

عبداللهی، محمد و موسوی، میرطاهر (۱۳۸۶)، سرمایه اجتماعی در ایران، وضعیت موجود، دورنمای آینده و امکان شناسی گذار، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲۵

موحد، مجید. (۱۳۸۷). بررسی رابطه میان سرمایه اجتماعی و مشارکت سیاسی زنان، پژوهشنامه علوم انسانی و اجتماعی

موسوی، میرطاهر و عبداللهی، محمد. (۱۳۸۵)، طرح پژوهشی سرمایه اجتماعی در ایران، وضعیت موجود دورنمای آینده و امکان شناسی گذار (چالش‌ها و چاره‌ها)، سازمان ملی جوانان

میرشاه جعفری، ابراهیم و همکاران (۱۳۸۱)، شادمانی و عوامل موثر بر آن، تازه‌های علوم شناختی، سال ۴، شماره ۳

Argyle, M & Furnham, A. (1983) Sources of satisfaction and conflict in long-term relationship, *journal of marriage, and family*, 45, 481-491

Bjornskov, Ch. (2008) social capital and happiness in the united states, *applied research quality of life, department of economics*, 3, 43-62

Bourdieu, P. (1986) *the forms of capital*, In J. Richardson (Ed), Handbook of Theory and Research for the sociology of Education, New York: Greenwood Press.

Chau, y. K. (2002) *modeling social capital and growth*, university of Melbourne, Research paper Number 865

Campbell, A (1981) *the sense of well-being in America*. New York: MCGrow – Hill

Diener, E, & Lucas, R. (2009) *Personality and subjective well-being*, Springer, pp. 75-102

Giddens, A. (1992) *the transformation of intimacy*, Cambridge polity press, stanford university press

Matlin, M, & Garon, v.j. (1979), *Individual differences in Pollyannaism*, *Journal of personality Assesment*, 43, 471-412.

Rotter, J. B. (1959). *Generalised expectancies for internal versus external control of reinforcement*. Psychological monographs.

Siisiainen, M. (2000), *Two concept of social capital: Bourdieu vs Putnam*” paper presented at ISTR forth International conference, Dublin, Ireland.

Seligman, M. E. P. & Diener, Ed., (2002) Very happy people. *Psychological science*, 13, 1: pp. 81-84.

Strobe, W. & Strobe, M. S. (1987) *Bereavment and health*. Cambridgde, uk, Cambridge, university press.

Wall, A. Ferrazzi, G & Schyer. F. (1998) *Getting the goods on social capital*, Rural sociology.